

-ARAŞTIRMA MAKALESİ-

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA ENFORMASYON BİLGİ SİSTEMLERİNİN ÖNEMİNİN İNCELENMESİ*

Ali DURDU¹

Dr.Öğr.Üyesi

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi

E-mail: ali.durdu@asbu.edu.tr

ORCID ID: 0000-0002-5347-4491

Pınar ALA

Yüksek Lisans Öğrencisi

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

E-mail: pinaralaa@gmail.com

ORCID ID: 0000-0003-0358-557X

Öz

Geçmişten günümüze bilgi ve bilgi kavramları önem kazanmaktadır. Teknolojik gelişmeler sayesinde kavramlar sistematik hale getirilerek yönetim süreçleri kolaylaştırılmıştır. Bilgi sistemlerinin kullanımı daha hızlı, daha etkili ve verimli sonuçları destekledikçe hızla yaygınlaşmaktadır. Farklı organizasyon türleri nedeniyle, çeşitli bilgi sistemlerine olan ihtiyaç artmaktadır. Makalede bilgi ve bilgi kavramları, süreç içerisindeki gelişimi, sistemin özellikleri, türleri ve önemi vurgulanmaktadır. Sivil toplum kuruluşları kavramsal, işlevsel ve örgütsel açıdan incelenmiştir. Son olarak, sivil toplum kuruluşlarında bilgi sistemlerinin önemi ve uygulaması ortaya çıkarılmıştır.

*Bu çalışmada bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyulmuştur.

¹ **Sorumlu yazar:** ali.durdu@asbu.edu.tr

Atf (APA): Durdu, A. & Ala, P., (2023), Sivil Toplum Kuruluşlarında Enformasyon Bilgi Sistemlerinin Öneminin İncelenmesi, Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 15 (1): 22-34.

Lisans: Bu makalenin kullanım izni Creative Commons Attribution-NoCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) lisansı aracılığıyla bedelsiz sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Enformasyon, Bilgi, Enformasyon Sistemleri, Sivil Toplum Kuruluşları*

Alan Tanımı: *Bilgi Sistemleri*

INVESTIGATION OF THE IMPORTANCE OF INFORMATION KNOWLEDGE SYSTEMS IN CIVIL SOCIETY ORGANIZATIONS

Abstract

Information and knowledge concepts are gaining importance from past to present. Thanks to technological advances, concepts have been systematized, thus facilitating management processes. Since the use of information systems is spreading rapidly as they support faster, more effective, and efficient results. Due to different types of organizations, the need for various information systems is increasing. In the article, the concepts of knowledge and information, its development in the process, features, types, and importance of the system are emphasized. Civil society organizations were analyzed in terms of conceptual, functional, and organizational aspects. Finally, the importance and implementation of information systems in civil society organizations have been revealed.

Key Words: *Information, Knowledge, Information systems, Civil Society Organizations*

JEL Code: D8

1. GİRİŞ

Enformasyon ve bilgi kavramları günümüzde hayatın her alanında kullanılmaktadır. Bu kavramlar zaman zaman birbiri yerine kullanılsa dahi aslında aynı anlamı ifade etmemektedir. Bilgi, anlamsız verilen anlamlandırılmış hali olarak görülmekte enformasyon ise bilginin düzenlenmiş biçimi olarak ifade edilmektedir. Veriden başlayarak bilgi ve enformasyon şeklinde ifade edilen bu süreçler sonucunda enformasyon bilgi sistemleri ortaya çıkmaktadır. Gelişen teknolojiler ile birlikte farklılaşan enformasyon bilgi sistemleri ise çeşitli amaçlara ulaşmak ve süreçleri iyileştirmek için kullanılmaktadır.

Diğer bir yandan gelişen teknolojileri yakından takip ederek toplum faydasını amaçlayan sivil toplum kuruluşları (STK) da enformasyon bilgi sistemlerini kullanmaya yönelmektedir. STK'lar gönüllülük esasına dayalı ortak bir amaç için bir araya gelmiş bireylerden oluşmaktadır. İlgili amaçlar birçok farklılık arz etse dahi STK'lar belirledikleri amaçlara ulaşmak için özelleşmiş enformasyon sistemlerini kullanılarak süreçlerin daha hızlı ve etkin bir sonuca ulaştırılması için çaba sarf etmektedir.

Bu kapsamda çalışmanın amacı enformasyon bilgi sistemlerinin STK'lardaki önemini vurgulamak ve kullanım durumunu analiz etmek olarak belirlenmiştir. İlgili çalışmada öncelikli olarak kuruluşlarda enformasyon bilgi sistemlerini anlamak için kavramsal incelemesi, gelişim süreci, özellikleri, türleri ve önemi ele alınmaktadır. Enformasyon bilgi sistemlerinin STK'lar ile ilişkisini anlamak için öncelikle STK'ları anlamaya gerek olduğu düşünülmesi sebebiyle çalışmanın ikinci bölümünde STK'lar ele alınmıştır. İlgili bölümde STK'lara kavramsal, işlevsel ve organizasyonel açıdan bakılmış, STK'larda bilgi teknolojilerinin önemi ortaya konmuştur. Son olarak STK'larda enformasyon bilgi sistemlerinin önemi ve uygulanması incelenerek değerlendirmeler yapılmıştır.

2. KURULUŞLARDA ENFORMASYON BİLGİ SİSTEMLERİ

2.1. Enformasyon Bilgi Sistemlerine Kavramsal Açıdan Bakış

Enformasyon bilgi sistemlerini anlamak için öncelikli olarak kavramsal açıdan incelemek gerekmektedir. Enformasyon kavramı, genellikle veri ve bilgi kavramları ile birlikte anılmakta ve birbiri ile ilişkili olan bu kavramların karşılıklıları anlamlar ile karıştırılmaktadır. İlgili kavramlar hakkındaki mevcut karmaşıklığın önüne geçmek adına kavramları birlikte ele alarak anlamlarının sınırlarını belirlemede fayda görülmektedir.

Veri kavramı, sadece gözlem yöntemleri kullanılarak elde edilen değerler olarak açıklanmaktadır (Şeker, 2013). Veriler işlenmemiş veya yorumlanmamış hallerde bulunmaktadır. Veriler tartışmaya kapalıdır ve gerçekliği temsil etmektedir. Diğer bir deyişle veriler çoğunlukla tek başına bir anlam ifade etmemekte ancak bilgi ve enformasyon süreçlerinin oluşmasında kaynak görevi üstlenmektedir (Davenport ve Prusak, 2001).

Verilerin düzenlenmesi, yorumlanması, sınıflandırılması veya işleminden geçmesi sonucunda enformasyon ortaya çıkmaktadır. Enformasyonun veriden farklılık arz ettiği yer ise enformasyonun bir alandaki düşünce ve anlayışı değiştirmek,

geliştirmek veya şekillendirmek gibi bir amacının olmasıdır (Zaim, 2005). Verilerin işlenmesi süreci başkaları tarafından yönetilmekte ve sadece düzenleyen için bir anlam taşımaktadır (Barutçugil, 2002). Enformasyon ise verilerin anlam kazanmış hali olarak ifade edilmekte ve birbirinden ayrı düşünülememektedir. Veri ve enformasyon kavramları ise bilginin oluşturulmasında ve korunmasında kilit bir rol üstlenmektedir.

Bilgi kavramının henüz uzlaşmış bir tanımı bulunmamakla birlikte Türk Dil Kurumu tarafından “öğrenme, araştırma veya gözlem yolu ile elde edilen gerçek, malumat, vukuf” şeklinde tanımlanmaktadır. Genel anlamda bilgi kavramına yönelik tanımlamalara bakıldığında ise bilginin düşünme, yorumlama, sorgulama, araştırma sonucunda elde edilen ürün şeklinde açıklamaların bulunduğu görülmektedir. Verilerin işlenmemiş değerler olarak, enformasyonun ise düzenlenmiş veriler olarak düşünüldüğünde, bilgi de anlamlı hale gelmiş enformasyon şeklinde açıklanabilmektedir (Bhatt, 2001).

Bu kapsamda veri, enformasyon ve bilgi kavramlarının birbirleri ile doğrudan ilişkili olduğu ve unsurların birbirini beslediği düşünülmektedir. Bu ilişkiyi anlatmak için aşağıdaki şeklim incelenmesi yararlı olacağı düşünülmektedir.

Şekil 1: Veri, Enformasyon ve Bilgi Süreci

2.2. Enformasyon Bilgi Sistemlerinin Gelişimi

Enformasyon bilgi süreci dinamik yapıları bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Hayata entegre edilmiş enformasyon ise bilgi adını almakta ve kuruluşların yönetim ve sürdürülebilirlik süreçlerinde ilgili kavramların kullanılması büyük bir önem arz etmektedir. Bu sebeple kuruluşlar geçmişten günümüze enformasyon bilgi sistemlerine yatırım yapmakta ve yatırım kanallarını çoğaltmaya çalışmaktadır.

Enformasyon sistemleri kuruluşların varlık göstermeleri ile başlayan bir sistemdir ancak o zamanki sistemler, bugün bizim anladığımız enformasyon sistemlerinden

çok daha basit bir yapıda bulunmaktadır. Enformasyon teknolojilerinin gelişimi ise enformasyon sistemlerinin gelişiminden sonra ortaya çıkmıştır ve enformasyon sistemlerinin daha etkin olmasını sağlamak üzerine araçlar olarak kullanılmaktadır (John ve Joe, 2002). Sonraki süreçte birbirine paralel olarak ilerleyen bu kavramlar sürekli olarak güncellenmektedir.

Kuruluşların enformasyon bilgi sistemlerini kullanmasının temeli 1950 yıllarına dayanmakta ve tarihi üç döneme ayrılmaktadır (Acar, 2008). İlk dönemde enformasyon sistemleri, kuruluşlar faaliyetlerin otomatikleştirilmesi ile veri ilişkisi çerçevesinde yürütülmüştür. Bu dönem çalışanların maaş hesaplamaları, basit muhasebe uygulamaları gibi sistemler kullanılmıştır. İkinci dönemde ise sistemler etkin kararlar almaya yönelik şekilde tasarlanmaya çalışılmıştır. Daha gelişmiş hesaplama yöntemleri ile bulmak istedikleri enformasyona daha kolay ulaşabilme şansı elde etmiştir. Son dönemde ise küreselleşmenin de etkisi ile enformasyon sistemleri kuruluşların rekabet kapasitesini, işlerin doğasını hızlı hale getirmek gibi amaçlara odaklanarak kurgulanmaktadır. Bugün halen küçükten büyüğe bütün kuruluşlar teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek enformasyon bilgi sistemlerini geliştirmek adına çaba göstermektedir.

2.3. Enformasyon Bilgi Sistemlerinin Özellikleri

Enformasyon bilgi sistemlerini anlamak için, sistemin özelliklerini de ortaya çıkarmak gerekmektedir. Bu özellikler sisteme verilerin girişi, işlenmesi, çıktısı biçiminde açıklanmaktadır. Aynı zamanda sistemler depolama veya geri bildirimde de olanak verecek şekillerde de tasarlanabilmektedir.

Enformasyon sistemine veri girişi, sistemin kaynağını oluşturmaktadır. Bu veriler, kuruluşun kendi verileri olabileceği gibi dışardan elde edilen ham veriler de olabilmektedir. Bu verilerin sisteme entegre edilmesi ise girdi oluşmakta ve sürecin ilerleyen bölümleri için gerekli görülmektedir.

Sistem içerisindeki verilerin işlenmesi ise teknolojik gelişmeler ile çok daha hızlı ve farklı biçimlerde gerçekleşebilmektedir. Veriler düzenleme, özetleme, yorumlama gibi işlemlerden geçirilerek anlamlı hale getirilmektedir.

Çıktılar ise enformasyon sistemlerindeki işlenmiş verinin kuruluşların istekleri şeklinde sunulması olarak ifade edilmektedir. Böylece kuruluşlar faaliyetlerini gerçekleştirirken çıktılardan yarar sağlayarak hareket etme olanağı elde etmektedir.

Enformasyon sistemlerine girmiş her türlü ham ve işlenmiş veri saklanabilmekte ve tekrar kullanılabilir hale gelmektedir. Saklanan veriler ise daha sonraki süreçlerde kuruluşların faaliyetlerine yön vermek gibi roller üstlenebilmektedir.

Son olarak enformasyon sistemlerindeki geribildirimler ise süreçlerin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yardımcı olmak için kullanılmaktadır. Geribildirimler sayesinde kuruluşların enformasyon sistemleri iyileştirilmekte ve bu durumda kuruluşun sürdürülebilirliğini etkilemektedir.

2.4. Enformasyon Bilgi Sistemleri Türleri

Kuruluşların farklı amaçları, düzenleri veya tercihleri olmasından ötürü değişiklik gösterebilmektedir. Farklı kuruluşların farklılaşan ihtiyaç ve faaliyetleri sebebiyle bir dizi enformasyon bilgi sistemleri ortaya çıkmaktadır. Enformasyon bilgi sistemleri de bu karmaşık ağları düzenli bir hale getirmek için tasarlanmaktadır. Günümüzde enformasyon sistemleri tek bir amaca hizmet etmemekte farklı tip uygulamalara imkân verecek şekillerde geliştirilmeye devam etmektedir. Bu türler çok çeşitli olmakla birlikte en çok kullanılan enformasyon sistem türleri ise hareket işleme, yönetim bilişim ve karar destek sistemleri olarak görülmektedir. Enformasyon sistemleri süreçte en temelden başlayarak en gelişmiş süreç yönetimlerine kadar destek olabilmektedir.

2.5. Enformasyon Bilgi Sistemlerinin Önemi

Enformasyon bilgi sistemleri her kuruluşta farklı amaçlar ile kullanılmak için tasarlanırsa dahi sistemin tasarlanmasının kuruluş açısından birçok faydası bulunmaktadır. Bu faydalar ekonomik, operasyon, yönetim gibi birçok alanda önemli hale gelmektedir. Kuruluşlar enformasyon sistemlerinin kuruluşlara kazandırdıklarını fark etmesiyle beraber hem iş yapış süreçlerini hem de sistemlerin daha verimli kullanılmasına yönelik dönüşüm süreçlerini hızlandırmaktadır (Porter ve Millar, 1985).

Kuruluşlar için enformasyon bilgi sistemlerinin başlıca faydası faaliyetlerin maliyetlerini düşürmek olarak görülmektedir. Kuruluşlar tarafından ortaya konulan çıktılar ne kadar az maliyetli olursa, çıktıları kullanacak olanlar da az maliyetle elde etme şansı elde etmektedir. Böylece kuruluşların karlılık oranları arttırılabilmektedir. Enformasyon bilgi sistemleri ile kuruluşların diğer bir maliyet düşürme imkânının olduğu alan ise personel giderleridir. Sistemlerin personelin işlerini daha hızlı ve etkin yapmaya yönelik tasarlanması ile süreçte personele ayrılan giderleri minimum seviyeye çekme şansı verilmektedir. Buradan hareketle

kuruluşlar daha verimli çalışmaya ve daha iyi bir hizmet sergileme fırsatı da yakalayabilmektedir.

Enformasyon bilgi sistemlerinin kuruluşlar tarafından kullanılmasının bir diğer önemli noktası ile kuruluşların rekabet edebilirlik güçlerini arttırmasıdır. Sistemlerin kuruluşlarda kullanılması yöneticiler için stratejik kararlar almalarına yardımcı olmaktadır. Enformasyon sistemleri rekabet ortamında daha yenilikçi çıktılar ortaya konmasına ve rakiplerinden ön plana çıkmasına destek olmaktadır. Aynı zamanda piyasayı iyi analiz edebilme fırsatı vermesi sebebiyle kuruluşların rekabet kapasitesini arttırmaktadır.

Enformasyon bilgi sistemleri sayesinde kuruluşlar daha kolay bir yönetim anlayışı da benimseyebilmektedir. Sistemler ile en alt düzeyde çalışanlar ile en üst düzeydeki çalışanlar arasında iletişim ve koordinasyon güçlenecektir. Güçlenen iletişim kanalları ile bilgi veya deneyim alışverişi kolaylaşacaktır. Sistemler iletişimi kolaylaştırmanın yanında denetim konusunda da yönetim süreçlerine katkı sağlamaktadır. Böylece kuruluşların sürdürülebilirliğini etkileyecek bir önemde bulunmaktadır.

Son olarak enformasyon bilgi sistemleri ile kuruluşların kendilerini geliştirmek istedikleri alandaki enformasyonları kolayca erişebilmekte ve ihtiyaç duydukları alanlarda güncelleme imkânı için gerekli ortamı yaratmaya da yardımcı olmaktadır. Enformasyon sistemleri, kuruluşların hem kendi durumlarını hem de dış ortamları analiz etmeye olanak tanınmasıyla kuruluşun kendini sürekli geliştirmek durumunda kaldığı önemli bir alan olarak görülmektedir.

3. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI

3.1. Sivil Toplum Kuruluşlarına Kavramsal ve İşlevsel Açından Bakış

Sivil toplum kuruluşlarının temelleri, tarihsel süreçte çok eski dönemlere kadar dayanmaktadır. STK'lara kavramsal açıdan bakıldığında, bireylerin yer aldığı, sosyal kavramlara karşı hassas davranan, sorunlara karşılık çözümler üretmeye yarayan, farkındalık ve gelişim sağlamaya yönelik organizasyonlar olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2002) Genel bir ifade ile STK'lar için bireylerin tamamen kendi istekleri doğrultusunda bir araya gelerek ve toplumun faydasını düşünerek hareket eden örgütlenmiş yapılar şeklinde ifade edilmektedir.

Süreç içerisinde devlet gibi kavramlar değişime uğrayarak bu yapılardan farklı yapıların da oluşturulması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Sivil toplum kuruluşları, kamu

kurumları ve özel kuruluşlardan bağımsız olarak ara bir yapı olarak ifade edilmektedir. Çünkü STK'lar ne özel sektör gibi kar amaç güderler, ne de kamu kurumları kadar çok fazla prosedüre maruz kalmaktadır. Böylece toplum yararına hızlı ve etkin bir biçimde harekete geçebilmektedir.

STK'lar var oluş şekilleri, yönetim ve organizasyon biçimleri, hizmetlerinin türleri, kapasite veya etki alanları bakımından birçok farklı türden meydana gelmektedir. STK'lar aynı zamanda faaliyetler gerçekleştirerek ulaşmaya çalıştıkları amaçlar bakımından da çeşitlilik sunabilmektedir. Örneğin STK'lar enerji verimliliği üzerine çalışabileceği gibi eğitime erişemeyen bireylerin ulaşım süreçlerini kolaylaştırmak gibi amaçları benimseyebilirler. Bütün amaçlarda asıl olan ise toplum faydasını gözetmek olarak görülmektedir.

3.2. Sivil Toplum Kuruluşlarına Organizasyonel Açından Bakış

STK'ların temel olarak üç insan kaynağı şekli bulunmaktadır, ilki profesyonel çalışanlar, ikincisi üyeler ve üçüncüsü gönüllüler olarak ayrılmaktadır (Özden, 2008). Profesyonel olarak çalışanlar, yaptıkları işler karşılığında kazanç sağlayan kişiler olarak görüşmektedir. Üyeler ise profesyonel çalışanlardan farklı olarak STK'lardan kazanç sağlamamakta, tam tersine STK'ların finansal kaynaklarını oluşturmada görev almaktadır. Gönüllüler ise kendi istekleri doğrultusunda STK'larda görev alan ve bunun karşılığında bir kazanç kaygısı gütmeyen kişiler olarak ifade edilmektedir. Gönüllüler, çalışan veya üyelerden farklı olarak STK'lara bağlı kalmak durumunda da görülmemektedir.

STK'ların organizasyon yapılarına bakıldığında ise birçok farklı departman bulunmakta ve her STK'da aynı departmanlar bulunmamaktadır. Bu departmanlara örnek olarak yönetim, bilişim, kaynak geliştirme, insan kaynakları, projeler, eğitimler, uluslararası ilişkiler, iletişim ve halkla ilişkiler, araştırma ve geliştirme, saha, mali işler, idari işler gibi departmanlar verilmektedir (Kaplan, 2012).

3.3. Sivil Toplum Kuruluşlarında Bilgi Teknolojilerinin Önemi

Hızla gelişen bilgi teknolojilerine STK'lar da kayıtsız kalmamakta, bilişim teknolojilerine uyum sağlamak adına STK'lar dönüştürülmeye çalışılmaktadır. Bilgisayarın yaygınlaşması ve iş hayatında kullanımının artması ile birlikte STK'larda bu gelişimlerden faydalanmaya başlamıştır. STK'lar giderleri en aza indirmek, dijitalleşen topluma uyum sağlamak, daha geniş kitlelere seslenebilmek,

kaynak çeşitliliğini arttırmak, kapasiteyi geliştirmek gibi amaçlar ile bilgi teknolojilerini yakından takip etmektedir.

STK'larda kâr amacı gütmeme ilkesi benimsendiği için maliyetleri azaltmak kuruluşların devam etmesine katkı sağlamakta, böylece STK'lar hedef kitleleri için daha fazla ses olma imkânı yakalayabilmektedir. STK'lar bilgi teknolojilerine yatırımlar yaparak ise en az maliyetle en yüksek verimi almayı hedeflenmektedir. Bu dönüşümler ile birlikte sürdürülebilirliği sağlamak için çaba sarf etmektedir.

Diğer bir yandan STK'ların bilgi teknolojilerinden yararlanmasına sebep olarak daha etkin ve verimli işler yapmak kaygısının varlığı gösterilebilmektedir. STK'lar bilgi teknolojilerini kullanarak daha büyük kitlelere daha kolay ve hızlı erişerek yayılım sağlayabilmektedir (Stein, 2009).

Son olarak STK'ların bilgi teknolojilerindeki gelişmelere uyumlu olarak iç işleyişlerinde de dönüşümü gerçekleştirebilmektedir. Böylece daha kapsamlı işlere imza atabilme fırsatı elde edilmektedir. Bu kapsamda ilerleyen bilgi teknolojilerin STK'larda bilgi sistemlerinin kullanılmasını yaygınlaştırdığı söylenebilmektedir.

4. SIVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA ENFORMASYON BİLGİ SİSTEMLERİNİN ÖNEMİ VE UYGULANMASI

Enformasyon bilgi sistemleri, gelişen teknolojiler ile birlikte günümüzde çok çeşitli alanlarda kullanılmaktadır. Gelişmeler doğrultusunda STK'ların da enformasyon bilgi sistemlerini kullanması kaçınılmaz olmaktadır. STK'lar yeni kaynaklar yaratmak, mesajlarını topluma iletmek ve toplumla iletişimi geliştirmek, sürdürülebilirlik için finansal gelir sağlamak ve maliyetleri azaltmak, yeni faaliyetler hayata geçirmek, toplumu bilinçlendirmek, etkin ve verimli işler yapmak, sorunlara hızlı çözümler üretmek gibi amaçlara ulaşmak için enformasyon bilgi sistemlerine ihtiyaç duymaktadır (Kaplan, 2012).

Enformasyon bilgi sistemlerinin STK'larda kullanılması öncelikli olarak düşük maliyetler ile faaliyetler yürütmek için olduğu bilinmektedir. STK'ların kâr amacı gütmemesi sebebiyle faaliyetler dolayısıyla çıkan maliyetlerin düzeyi önemsenmektedir. Enformasyon bilgi sistemlerinin kullanılması, STK'ların muhasebe süreçlerinde kolaylık sağlayarak maliyetleri azaltırken zamandan da tasarruf sağlayarak daha hızlı ve daha verimli sonuçlar alınmasına yardımcı olmaktadır.

STK'ların sürdürülebilirliği için kaynak sağlama amaçlı olarak da enformasyon bilgi sistemlerinden yararlanılmaktadır. Faaliyetleri gerçekleştirmek ve devam ettirmek için gerekli finansmanın sağlanması veya takip edilmesi süreçlerinde enformasyon bilgi sistemleri kullanılmaktadır. STK'ların başlıca gelir kaynakları olarak belirlenen bağışlar ve üyelik aidatları toplanması ve izlenebilmesi konusunda enformasyon bilgi sistemleri kaynak oluşturmaktadır. Enformasyon bilgi sistemleri sayesinde finansal kaynak oluşturabilecek kişi veya kurumların yaklaşımları ve eğilimleri de incelenebilmektedir (Nurluoğlu, 2005). Aynı zamanda STK'ların geliştirdiği projelerin enformasyon bilgi sistemleri ile takibinin yapılması hem kaynak geliştirme hem de ilerlemeleri görme açısından önem arz etmektedir.

STK'lar kâr amacı gütmeme ilkesini benimsemiş olsalar dahi kaynaklara erişme konusunda yaşanan zorluklar göz önüne alındığında STK'ların bir rekabet ortamı yarattığı söylenebilmektedir. Rekabet ortamında STK'ların faaliyetlerini gerçekleştirerek amaçlarına ulaşabilmeleri için enformasyon bilgi sistemlerini etkin kullanımını ön plana çıkarmaktadır.

STK'ların insan kaynaklarını yönetim süreçlerinde de enformasyon bilgi sistemlerinden yararlandığı söylenebilmektedir. Enformasyon bilgi sistemleri öncelikle yönetim kadrosunu doğru enformasyon sağlayarak stratejik kararlar alırken desteklemektedir. İlgili sistemler urum içi koordinasyon sağlayarak etkin yönetim sağlamak ve yöneticilerin denetim süreçlerini hızlandırmaktadır.

STK'lar yöneticiler ve profesyonel çalışanların yanı sıra üye ve gönüllüleri yönetmek için de enformasyon bilgi sistemleri kullanılmaktadır. Bu yönetim üye ve gönüllülere ulaşmaktan başlayarak kuruluş içindeki rollerinin belirlenmesi, kuruluşa uyumunun sağlanması, kapasiteleri geliştirme gibi alanları kapsamaktadır (Güngör ve Çölgeçen, 2014). Yönetimin her bir kademesinde enformasyon bilgi sistemlerinden yararlanılması ile daha doğru sonuçlara ulaşılabilir.

STK'larda enformasyon bilgi sistemleri bilgiye kolaylıkla erişmeyi ve toplanan bilgilere uyumlu hareket etmeyi kolaylaştırmaktadır (Ülgen, 1980). Enformasyon sistemleri ile elde edilen bilgilerin kaydedilmesi ve korunması ile takip edebilirlik, belge yönetimi ve raporlama süreçleri de kolaylaşmaktadır. Böylece STK'ların kapasite geliştirmelerine de destek olunmaktadır.

Son olarak enformasyon bilgi sistemleri ile STK'ların halkla ilişkiler ve iletişim kanalları genişletilebilmektedir. Enformasyon bilgi sistemleri ile hem STK'ların

kendi aralarında hem de STK'ların hedef kitleleri ile ilişki ve iletişimleri geliştirilebilmektedir. Kurulan ilişki ve iletişimlerin enformasyon bilgi sistemleri ile sistemli ve sürekli olmasının önü açılmaktadır. Bu kapsamda STK'ların hem kuruluş içi hem de kuruluş dışı alanlarda enformasyon bilgi sistemlerinin kritik önem ve gereklilikte olduğu söylenebilmektedir.

5.SONUÇ

Teknolojik gelişmeler ile birlikte önemini arttıran enformasyon ve bilgi kavramları, bugün halen birbirine karıştırılan iki kavram olarak görülmektedir. İlgili kavramlar anlamsal olarak farklılık teşkil etmektedir. Bilgi, verinin anlam kazanmış hali iken enformasyon ise bilgilerin düzenlenmiş ve yorumlanmış hali olarak açıklanmaktadır. Enformasyon bilgi sistemleri ise verilerden başlayarak bilgi ve enformasyona kadar gelen karmaşık durumları düzenlemek üzere tasarlanmaktadır.

Enformasyon bilgi sistemlerinin kullanım amaç ve biçimleri çeşitlilik göstermektedir. Kuruluşlar genel itibarıyla maliyetleri düşürmek, gelişmelere ayak uydurmak, hızlı ve etkin çözümlere ulaşmak, rekabet gücünü desteklemek, kuruluşun kapasitesini arttırmak, iletişimlerini kuvvetlendirmek gibi amaçlar ile enformasyon bilgi sistemlerini kullanmaktadır. Kuruluşların amaç ve faaliyetleri dolayısıyla farklılık gösteren bu sistemlerde özelleştirilerek sürekli olarak gelişime uğramaktadır. Sistemler hareketleri işleme, takip etme, izleme, raporlama, kararları destekleme, yönetim gibi birçok farklı şekilde yardımcı olmaktadır.

Sivil toplum kuruluşları ise gönüllülük esasına dayalı oluşturulan yapılardır ve dinamik süreçleri içerisinde barındırmaktadır. Kuruluşlar aracılığı ile bir araya gelen bireyler, toplum faydasını güderek faaliyetlerini gerçekleştirmeye çalışmaktadır. STK'ların diğer örgütlenmelere göre daha esnek yapılarının olması sebebiyle amaçları farklılaşmakta ve bunun sonucunda çok çeşitli STK'lar ortaya çıkmaktadır.

STK'lar da toplum yararını gözetme ilkesi doğrultusunda gelişen teknolojilere uyum sağlamak için çaba sarf etmektedir. Daha geniş kitlelere hitap etmek, toplumun gerçeklerini yakalamak, topluma daha faydalı olabilmek gibi kaygılardan ötürü teknolojik gelişmeleri takip etmek önemsenmektedir. Böylece gelişen teknolojilere paralel olarak gelişim gösteren enformasyon bilgi sistemleri de STK'lar arasında kullanılabilirliğini her geçen gün arttırmaktadır.

Enformasyon bilgi sistemlerinin çeşitliliği, STK'lar için maliyetleri azaltmak, yeni kaynaklar yaratmak, iletilerini toplumla paylaşmak, sürdürülebilirlik sağlamak, yeni projeler sunmak, toplumu bilinçlendirmek ve kapasite geliştirmek konularda amacına uygun bir biçimde yardımcı olmaktadır. Bu kapsamda farklı STK'lar için de daha kullanışlı ve işlevsel bir görev üstlenmektedir.

STK'larda finansal durumları analiz etmek, yönetimin her alanına yardımcı olmak, yeni imkanlar yaratarak kuruluşun devam edebilirliğini desteklemek, stratejik kararlara yön gösterici olmak, süreçleri daha etkin ve verimli kılmak, denetimi kolaylaştırmak, yaklaşımları gözler önüne sermek, raporlamaya elveriş sağlamak, rekabet gücünü arttırmak ve etkili iletişimi sağlamak için kullanılmaktadır.

Enformasyon bilgi sistemlerinin günümüzdeki kritik önemi, kâr amacı güden veya gütmeyen kuruluşlar fark etmeksizin kullanımını neredeyse zorunlu kılmaktadır. Bugün en basit işlemler bile yaparken enformasyon bilgi sistemlerinin etkin kullanılması sayesinde süreçler iyileştirilmektedir. Bu kapsamda STK'ların enformasyon bilgi sistemlerinin etkin kullanılması için gerekli olan altyapıyı oluşturmaları ve kuruluşları bireylerin farkındalık düzeylerini arttırması gerektiği söylenebilmektedir. Enformasyon bilgi sistemlerine gereken önemin verilmesi ile kuruluşların yönetim kapasitelerinin arttırılması ile kuruluşların sürdürülebilirliğinin ve rekabet gücünün pekiştirileceği düşünülmektedir.

YAZARLARIN BEYANI

Katkı Oranı Beyanı: Yazarlar çalışmaya ortak katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı: Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı: Çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması söz konusu değildir.

KAYNAKÇA

Acar, G. (2008). Enformasyon sistemlerinin stratejik önemi ve planlanması. Yönetim Bilimleri Dergisi, 6(1), 53-75.

Barutçugil, İ. (2002) Bilgi Yönetimi, Kariyer Yayıncılık İletişim, Eğitim Hizmetleri Ltd. Şti.: İstanbul.

Bhatt, G. D. (2001). Knowledge Management In Organizations: Examining The Interaction Between Technologies, Techniques, and People, Journal Of Knowledge Management, vol. 5, pp. 68-75.

Davenport, T. H. ve Prusak, L. (2001). İş Dünyasında Bilgi Yönetimi: Kuruluşlar Elleriindeki Bilgiyi Nasıl Yönetirler. (Çev. Günhan Günay). İstanbul: Rota Yayınları.

Doğan, İ. (2002). Sivil Toplum, Alfa Yayınları, İstanbul, s.14.

Güngör, F. ve Çölgeçen, Y. (2014). STK'larda Gönüllü Yönetimi ve Motivasyonun Performansa Etkisi . Akademik İncelemeler Dergisi , 8 (3) , 163-187.

Kaplan, E. (2012). Sivil Toplum Kuruluşlarında Bilişim Sistemleri Yönetiminin Analizi Ve Model Bir Yapının Oluşturulması, s.12.

Nurluoğlu, E. (2005). Halkla İlişkiler ve Reklam Faaliyetlerinin Sivil Toplum Kuruluşlarının Tanıtımındaki Rolü, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul: s.41-42

Özden, K. (2008). Sivil Toplum Kuruluşlarında Yönetim, s. 57.

Porter, M. E. ve Millar, V. E. (1985). How Information Gives You Competitive Advantage', Harvard Business Review, s. 150.

Şeker, Ş. E. (2013). İş Zekası ve Veri Madenciliği. İstanbul: Cinius.

ÜLGEN, Hayri. (1980). İşletme Yönetiminde Bilgisayarlar. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.

Ward, J. ve Peppard, J. (2002). Strategic Planning for Information Systems, John Wiley & Sons, s. 3.

Zaim, H. (2005). Bilginin Artan Önemi ve Bilgi Yönetimi, İşaret Yayınları: İstanbul